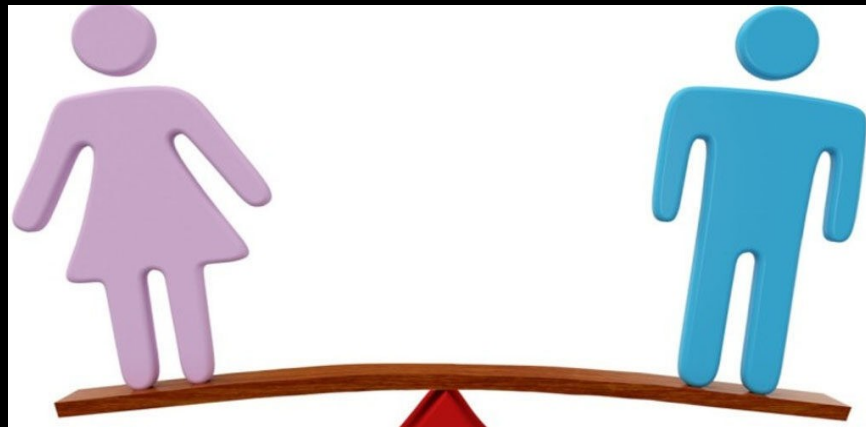

**«ГЕНДЕРНА ОСВІТА
ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

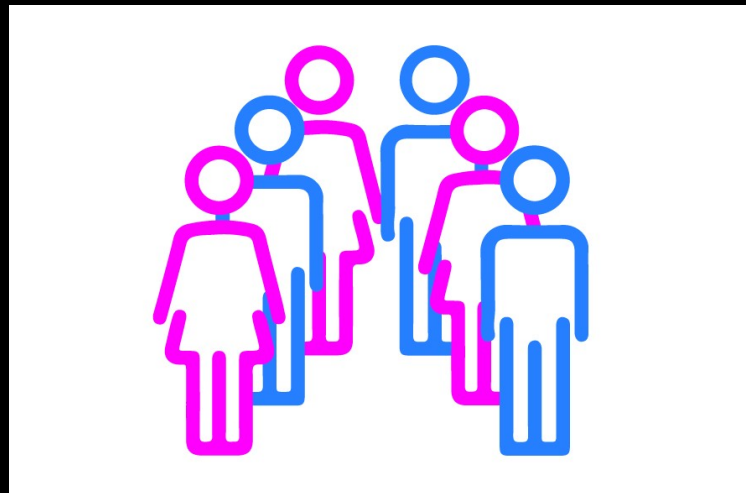

Сутність та завдання гендерного виховання

Гендерне виховання особливо актуалізуються в умовах глобалізації освіти, модернізації закладу освіти, що має на меті формувати громадянську відповідальність, гендерну рівноправність, ініціативність, самостійність, толерантність, здатність успішної соціалізації. Саме це сприяє формуванню в середовищі молоді гендерної культури як необхідної умови всебічної самореалізації особистості.

Реалізація гендерного підходу в педагогіці полягає в опануванні обсягу знань, необхідних для звільнення від упереджень, що стосуються статі.

Гендерне виховання складається з навчання, освіти (пропаганди і поширення гендерних знань та гендерної культури), стимулювання гендерної самоосвіти.

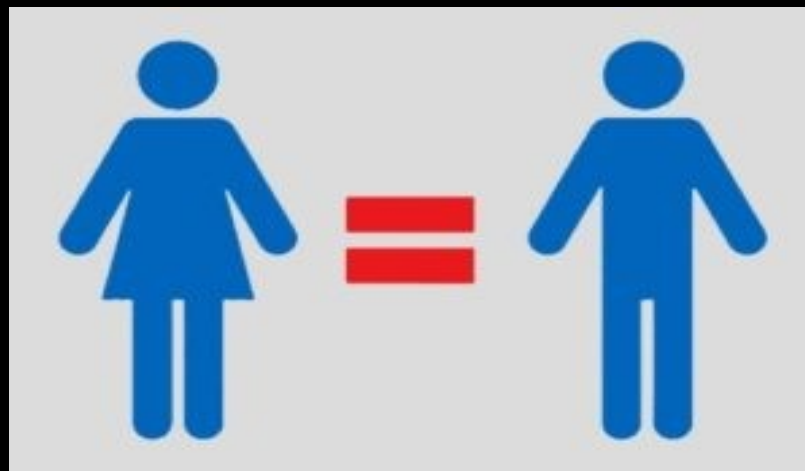
Ґендерна освіта розв'язує такі завдання в контексті соціалізації:

- ознайомлення молоді з цінностями, нормами і правилами між статевого спілкування (норми релігії, розпорядження, літературні пасажі);
- формування адекватного розуміння дорослішання: його змісту, ознак, проявів і якостей;
- формування тілесної ідентичності особистості, психосоматичного потенціалу людини;
- розкриття особливостей жіночої та чоловічої психології, а також відмінностей у поведінці представників різних статей;
- формування у молодого покоління правильного уявлення про стосунки статей, що ґрунтуються на системі загальнолюдських і національних моральних цінностей.

Ґендерне виховання — процес, спрямований на формування якостей і властивостей, що визначають необхідне суспільству ставлення людини до представників протилежної статі. Тому в сферу ґендерного виховання входять не тільки такі специфічні відносини між представниками чоловічої та жіночої статі, як шлюбні, але й решта відносин у суспільному житті, роботі, відпочинку.

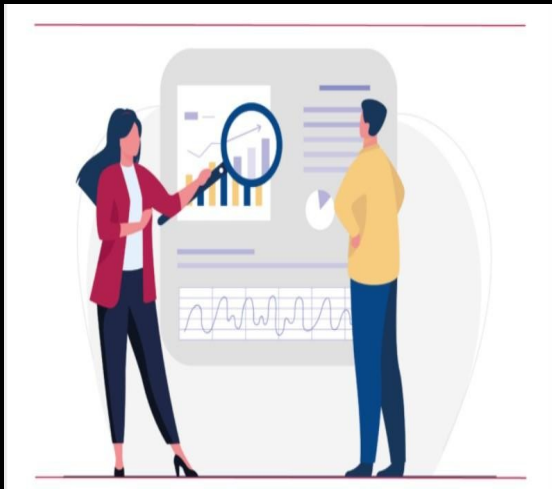
Ґендерна освіта включає в себе систематичне навчання, просвіту (тобто пропаганду й розповсюдження ґендерних знань і ґендерної культури), стимулювання ґендерної самоосвіти.

Практичні аспекти реалізації ґендерного підходу в освіті

Одна з особливостей ґендерного виховання може полягати в тому, що воно здійснюється шляхом організації спільного, роздільного та частково роздільного навчання обох статей. Тематика ґендеру можлива і на заняттях спортом, комп'ютерних курсах, під час кураторських годин. На досить високому рівні ґендерного виховання прищеплюють навички толерантного спілкування в мікрогрупах, розвивають дружні відносини, виховують взаємо підтримку, взаємодопомогу, поглиблюють соціально-емоційні контакти між дітьми обох статей.

Таким чином, ґендерний підхід у закладі вищої освіти спрямований на досягнення такої мети:

- а) організація рівноправної співпраці юнаків і дівчат у спільній діяльності;
- б) створення умов для партнерства;
- в) заохочення різнобічної участі батьків обох статей у вихованні.

Нормативно-правові основи забезпечення гендерної рівності в освітньому середовищі

Законодавче та нормативно-правове забезпечення гендерної освіти в системі роботи закладів вищої освіти забезпечують: стаття 24 Конституції України, розділ п'ятий статті 21 Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків та жінок» від 08.09.2005 № 52, Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, наказ Міністерства освіти і науки України «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» 10.09.2009 №839. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.12.2022 № 1163-р схвалено «Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року», яка ґрунтується на принципах демократичних цінностей і недискримінації, системного підходу та інноваційності, а також організаційної відповідності міжнародним стандартам.

Стаття 21 Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків» регламентує, що заклади освіти мають забезпечувати інтеграцію до навчальних програм дисциплін, які висвітлюють питання гендерної рівності. Окрім цього, передбачено можливість факультативного вивчення правових аспектів рівних прав жінок і чоловіків, з урахуванням як національного, так і міжнародного законодавства.

Сучасні наукові підходи щодо реалій та перспектив розвитку гендерного напрямку:

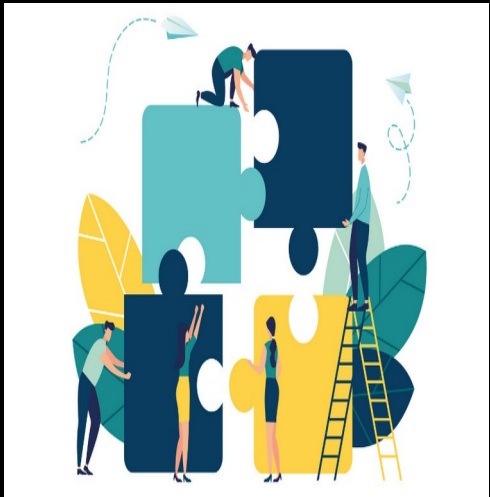
- Інтердисциплінарний підхід полягає у вивченні гендерних питань в контексті різних дисциплін та спеціальностей, що допомагає студентам і викладачам розуміти гендерні аспекти в широкому соціальному та культурному контексті;

- Критичний аналіз гендерних стереотипів передбачає вивчення та розкриття стереотипів, які можуть впливати на освітній процес та кар'єрний розвиток студентів, а також розробку стратегій їх подолання;

- Гендерний аудит — це проведення систематичної оцінки закладів вищої освіти з метою виявлення гендерної дискримінації, нерівності або недостатньої уваги до гендерних питань, а також розробка рекомендацій для покращення.

- Феміністичні підходи включають використання феміністичних теорій та методів у вивченні гендерних питань, що сприяє розумінню нерівності та пропонує позитивні зміни в освітньому середовищі;

- Забезпечення рівного доступу до освіти та кар'єрних можливостей передбачає розробку та впровадження політик, спрямованих на створення умов для рівної участі студентів та персоналу в навчальному процесі та кар'єрному зростанні, незалежно від їх гендеру.

Основні перспективи розвитку гендерного напрямку в освітньому просторі

Сучасні наукові підходи до реалій та перспектив розвитку гендерного напрямку в закладах вищої освіти України спрямовані на створення інклюзивного та справедливого освітнього середовища, що враховує потреби та можливості всіх учасників навчального процесу, незалежно від їх гендерної ідентичності. Цей напрям охоплює такі основні аспекти:

1. Гендерний баланс у студентському складі та академічному персоналі: забезпечення рівного доступу до вищої освіти та можливостей для кар'єрного зростання, незалежно від статі;

2. Інтеграція гендерних підходів у навчальні плани: включення гендерної тематики та аналізу гендерних аспектів у навчальний матеріал, сприяння формуванню гендерної компетентності серед студентів;

3. Підвищення гендерної компетентності викладачів: проведення тренінгів та навчальних заходів, спрямованих на зміцнення гендерної свідомості та розвиток педагогічних навичок у контексті гендерної рівності.

4. Створення гендерно-чутливого середовища в закладах вищої освіти: формування культури рівності та поваги до прав індивіда, врахування гендерних особливостей у процесі взаємодії студентів та викладачів.

5. Здійснення моніторингу та контролю за дотриманням гендерної рівності: систематичне відстеження показників гендерного балансу, аналіз результатів та впровадження необхідних заходів для поліпшення ситуації.

Висновки. Гендерне виховання є ключовим компонентом сучасної освіти, спрямованим на формування рівноправного та толерантного суспільства. Законодавча база України гарантує нормативну підтримку реалізації принципів гендерної рівності в освітньому середовищі. Забезпечення рівного доступу до освіти та кар'єрних можливостей для здобувачів та науково-педагогічних працівників, незалежно від їх гендеру, є важливим завданням для створення справедливого та інклюзивного освітнього середовища. Проведення гендерного аудиту, моніторингу та оцінки гендерної рівності в закладах вищої освіти може сприяти виявленню проблемних зон та розробці ефективних стратегій їх подолання.

